

Tema: Samarbejde på tværs - om vejledning og uddannelse

Praksis + Perspektiv er en temaserie, der gennem fire hæfter giver gode eksempler, inspiration og viden om nogle af de områder og udfordringer, som optager vejledere i deres daglige arbejde. De fire temahæfter sætter fokus på: **1.4 Relationen i vejledningen**, **2.4 Opsøgende vejledning**, **3.4 Inddragelse af forældre i vejledningen** og **4.4 Samarbejde på tværs - om vejledning og uddannelse**. De fire temahæfter udspringer af satspuljeprojektet Brug for alle unge, som i perioden 2015-2018 har samarbejdet med uddannelsesvejledere om at udvikle vejledningen for ikke-uddannelsesparate unge.

Om Brug for alle unge

Brug for alle unge (BFAU) har i perioden 2015-2018 sat fokus på vejledning af unge og understøttet Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i deres arbejde med at få en endnu større andel af de ikke-uddannelsesparate unge til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Indsatsen er finansieret af satspuljen.

BFAU har siden etableringen i 2003 arbejdet med flere forskellige indsætter, der alle har haft en overordnet målsætning om at støtte unge i at påbegynde og gennemføre en uddannelse.

Samarbejde med UU

Denne indsats udmøntes i et tæt samarbejde med UU og sigter mod at give vejledningscentre et metodisk kvalitetsløft og styrke deres samarbejde med andre aktører. Indsatsen udmøntes i tre forskellige indsatsområder (se næste side).

Tilgang

I alle BFAU's indsætter er der fokus på en helhedsorienteret tilgang, og derfor er de vigtige temaer som motivation, lokalt aktørsamarbejde og forældresamarbejde centralt i mange af BFAU's indsætter.

Mere overordnet er BFAU's rolle at fungere som rådgivende instans, at formidle og etablere tværgående netværkssamarbejder, samt at sikre videndeling mv.

Forankring og videndeling

BFAU har i alle projekter et stort fokus på forankring. Initiativerne skal være bæredygtige lokalt, også efter at projektperioden er afsluttet. Der tages derfor udgangspunkt i metoder, som virker for det enkelte udførende vejledningscenter, men samtidig metoder, som kan udvikles og udbredes, så alle vejledningscentre kan integrere dem i deres praksis.

Læs om de tre indsatsområder →

- 05 **Forord**
af Birgitte Hansen, direktør i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.
- 08 **Indsigt: Samarbejde på tværs**
Lektorer Bo Klindt Poulsen og Rie Thomsen om organisering og profession i det tværgående samarbejde.
- 20 **“Vi har faktisk manglet”**
Reportage om en tidlig, forebyggende indsats i Herning.
- 24 **Projektoversigter**
Brug for alle unges projekter på Bornholm, i København, UU Nord, Sønderborg og Aalborg.

08

- 26 **Forankring: Dialog fremmer forståelsen og sparer tid**
UU Nord har gennemført projektet Tidlig Indsats Tværsektoriel. Chef Steen Hansen beretter og giver gode råd til forankring.
- 30 **Udsyn: Sæt jer sammen og gå i gang**
Direktør for erhvervsskolerne Lars Kunov opfordrer de nye kommunale ungeenheder til at tage initiativ og koordinere.
- 34 **“Du tog lige 10 meter”**
Reportage fra Skive om netværksgrupper, der løser små problemer, før de vokser sig store.
- 38 **Eftertanken: Fælles mål i samarbejdet**
UU-leder Karina Meinecke reflekterer over et nyt, udvidet samarbejde om brobygning.
- 40 **Gode råd fra projekterne**
Erfaringer fra Sønderborg og Aalborg.

30

26

Brug for alle unge indsatsområder

DET FØRSTE INDSATSOMRÅDE er et samarbejde med ni UU-centre, der geografisk er placeret i områder med en særlig høj andel af ikke-uddannelsesparate unge. Der bliver arbejdet med flere forskellige initiativer, der alle er forankrede i UU-centrene. Initiativerne er baseret på et samarbejde med andre lokale aktører, herunder folkeskoler, ungdomsskoler, klub- og fritidstilbud, foreninger, boligsociale aktører, ungdomsuddannelser, virksomheder m.fl.

DET ANDET INDSATSOMRÅDE fungerer som et samarbejde med 15 UU-centre med fokus på at udvikle og afprøve forskellige vejledningsmetoder og -koncepter i UU's vejledning af målgruppen. Indsatsen er bygget op omkring arbejdet i tre forskningscirkler under overskrifterne 'Unge fra uddannelsesfremmede miljøer', 'Forældre' og 'Psykisk sårbare unge'. Efter

en refleksions- og udviklingsfase over cirka halvandet år har centrene afprøvet resultaterne af udviklingsarbejdet i endnu et år, hvorefter forskningscirklerne er blevet videreført i vejledernetværk. Vejledernetværkene har fungeret som et forum, hvor centrene kunne dele deres gode erfaringer med henblik på at fastholde udviklingen af egen praksis og løbende samle op på erfaringer.

DET TREDJE INDSATSOMRÅDE handler om løbende gennem hele indsatsperioden at formidle erfaringer og viden fra arbejdet i indsats 1 og 2, så det kommer hele vejledningssektoren til gode. Denne indsats består af kommunikation, videndeling, udbredelse af best practice og netværksdannelse på tværs af centrene. Det er elementer, som alle har været med til at bidrage til publikationsrækken Praksis & Perspektiv.

Det første indsatsområde

Brug for alle unge samarbejder med:

- 1 UU Bornholm
- 2 UU Sydfyn
- 3 UU Djursland
- 4 UU Herning
- 5 UU København
- 6 UU Guldborgsund
- 7 UU Randers
- 8 UU Sjælland Syd
- 9 UU Vestegnen

Det andet indsatsområde: Forskningscirkler

Unge fra uddannelsesfremmede miljøer:

I denne cirkel er der fokus på unge fra uddannelsesfremmede miljøer, herunder socialt udsatte unge, og på, hvordan vejledningen kan bidrage til at nedbryde såkaldt negativ social arv.

- UU Vestsjælland
- UU Nord
- UU Vallensbæk
- UU Odense og Omegn
- UU Øresund

Forældre

Denne cirkel har fokus på, hvordan vejlederen i højere grad kan inddrage og samarbejde med forældre til ikke-uddannelsesparate unge, herunder socialt udsatte forældre, tosprogede forældre samt forældre til psykisk sårbare unge og unge med misbrug.

- UU Silkeborg
- UU Ikast-Brande
- UU Sønderborg
- UU Aabenraa
- UU Kolding

Psykisk sårbare unge

Cirklen har fokus på psykisk sårbare unge, herunder unge med lav grad af robusthed, ensomme unge og unge med misbrug.

- UU Mors
- UU Jammerbugt
- UU Skive
- UU Aalborg
- UU Viborg

DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...

Uddannelse og fremtid?

“Altså, jeg har planer for næste år, men jeg vil helst ikke tænke for langt frem, for jeg ved ikke helt, hvad jeg skal. Men efter sommer skal jeg i gang med et målrettet forløb for at blive klar til at tage mine 9. klasseeksamener. Jeg vil gerne tage en psykologuddannelse, men så skal jeg også på gymnasiet, og jeg ved ikke lige, om det bliver til noget.”

Sigrid, 16 år, Nørresundby

Tema:
Samarbejde på tværs
- om vejledning og
uddannelse
September 2018

Udgivet af
Undervisningsministeriet
- Styrelsen for
Undervisning og Kvalitet
Brug for alle unge
www.bfau.dk

Redaktion:
Brug for alle unge:
Helene Valgreen
pædagogisk konsulent
Inaam Illahi Sahibzada
pædagogisk konsulent
Signe Wester
fuldmægtig
Schultz:
Birgit Heie
chefkonsulent

Art direction & layout:
Toke Mammen Bjorneboe
www.tokeo.net

Foto:
Ulrik Jantzen

En særlig tak til alle de frivillige unge og voksne på arkivbillederne, som ikke indgår i de beskrevne projekter i hæftet.

Tryk: Rosendahl
Oplag: 5000
ISBN:
978-87-603-3177-0 (trykt)
978-87-603-3176-3 (web)

Kan downloades gratis på:
www.bfau.dk
www.brugforalleunge.dk
www.emu.dk

OBS
De unges stemmer i hæftet er baseret på interviews med unge fra UU Aalborg, UU Bornholm og UU Sønderborg.

De unges stemmer er anonymiserede.

UNDERSVINGS
MINISTERIET

I Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har vi fokus på at bidrage til at udvikle praksis gennem teoretisk inspiration og ved at sikre videndeling på tværs. Derfor udgiver vi publikationsrækken, Praksis & Perspektiv, som består af fire temahæfter med fokus på nogle af de udfordringer, som optager vejlederne i deres daglige arbejde. Det er mig en stor glæde at præsentere det fjerde temahæfte: **Samarbejde på tværs – om vejledning og uddannelse.**

At vejlede en ung bliver ofte betragtet som en sag mellem vejlederen og den unge. Vejledningen kan dog ikke stå alene med opgaven om at understøtte børn og unge på deres vej mod uddannelse og job. Samarbejdet mellem de mange involverede institutioner omkring den unge er essentielt.

Det mest holdbare udbytte af vejledningen opnås ved, at alle aktører har en aktie i den unge, tager ansvar, spiller sammen og viser den unge, at der er sammenhæng og progression i den tilbudte indsats. Derfor har næsten alle vejledere i regi af *Brug for alle unge*, igangsat indsatser med én eller flere samarbejdspartnere. De har fokuseret på at transformere det uformelle samarbejde mellem de fagprofessionelle til et gensidigt forpligtende, mere formelt og intensivt samarbejde.

Temahæftet er et anvendelsesorienteret idékatalog, der giver ny viden og inspiration til alle, som hver dag samarbejder for at sikre, at færre unge erklæres ikke-uddannelsesparate.

God fornøjelse.

Birgitte Hansen,

direktør i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Praksis & Perspektiv består af fire temahæfter, der giver gode eksempler, inspiration og viden om nogle af de områder og udfordringer, som optager vejledere i deres daglige arbejde.

Serien er udviklet på baggrund af de erfaringer, resultater og metoder som satspuljeprojektet Brug for alle unge og Ungdommens Uddannelsesvejledning i samarbejde har opnået og udviklet gennem en fireårig projektperiode.

1.4

Relationen i vejledningen

En god relation til en ung er noget, de fleste vejledere og lærere efterstræber. Men hvordan bygges den gode relation op? Den relation, der gør, at den unge kommer positivt videre i sit liv og overkommer bumpene på vejen. Relationer bygges ikke op ved blot at stryge hinanden med hårene. Det er ofte den lærer, der i folkeskolen blev ved med at udfordre os på en konstruktiv måde, der får størst betydning. Det er den lærer, vi husker. Relationer bygges op med tillid, udfordringer og også gerne med en god portion humor.

Relationen i vejledningen har været kernen i Brug for alle unges arbejde gennem alle årene. Stærke relationer er ofte det, der bærer en indsats. Det gælder på det personlige plan mellem den professionelle og den unge, men i høj grad også indbyrdes mellem de professionelle og indbyrdes mellem de unge. Relationerne er ofte det, der betyder, at alle vil gøre noget ekstra for, at en indsats for alvor folder sig ud.

Temaet giver viden og inspiration og viser en lang række gode eksempler på, hvordan vejledere rundt om i landet hver dag opbygger relationer med unge, der har brug for en støttende hånd.

2.4

Opsøgende vejledning

At flytte vejledningen ud af kontorerne, i øjenhøjde med de unge, giver en række fordele og mulighed for at nå de unge, som måske har det største vejledningsbehov, men ikke altid de bedste erfaringer med autoriteter.

Den opsøgende vejledning udspiller sig i miljøer, der ikke er vejledningens hjemmebane, og det kan udfordre både vejlederen og den måde, vejledningen normalt fungerer på. Opsøgende vejledning stiller krav til vejlederens personlige og faglige kompetencer: krav om at være til stede, fornemme en stemning, se øjeblikkets muligheder og improvisere, så vejledningen bliver komplementeret og sat i perspektiv til omgivelserne.

Temaet stiller skarpt på en række af de dilemmaer, som den opsøgende vejledning står over for i krydsfeltet mellem det påtrængende og det støttende. En række gode eksempler giver viden om og idéer til, hvordan den opsøgende vejledning kan udfolde sig der, hvor de unge er.

3.4

Inddragelse af forældre i vejledningen

Alle forældre ønsker det bedste for deres børn. Nogle forældre er meget aktive i deres børns skoleliv og meget aktivt interesserede i deres uddannelsesvalg. Andre forældre har svært ved at magte opgaven, selvom de gerne ville – måske fordi de selv er udfordrede.

Forældrenes deltagelse i deres børns skole og uddannelsesvalg er vigtigere end nogensinde før. Men samtidig oplever mange forældre, at opgaven er vanskelig. De har brug for støtte.

I regi af Brug for alle unge har flere vejledere kastet sig ud i at lave undersøgelser, høringer mv. for at høre, hvad forældrene har brug for, og hvad de synes er svært i forhold til deres børns uddannelsesvalg. Svarene er mange, og der er behov for vejledere, der kan spille på mange strenge for at opnå mest muligt i samarbejdet.

Denne viden formidles i temaet, som også giver inspiration og gode råd til alle, som ønsker at styrke og udvikle samarbejdet med de unges forældre for at hjælpe dem med at støtte, guide og udfordre deres børn i uddannelsesvalget.

4.4

Samarbejde på tværs – om vejledning og uddannelse

Lærere, vejledere, rådgivere ved ungdomsuddannelserne, rådgivere og behandlere ved PPR, sagsbehandlere, familierådgivere ... der kan være mange fagprofessionelle omkring unge, der er vurderet ikke-uddannelsesparate. Hver har de deres faglighed og særlige indfaldsvinkel til den unge, og ofte er der brug for en kombination af fagligheder.

Det bedste og mest holdbare udkom af vejledningen opnås ved, at alle aktører, der har en aktie i den unge, tager ansvar, spiller sammen og viser den unge, at der er sammenhæng og progression i den tilbudte indsats. Derfor har næsten alle UU-centre, der har deltaget i Brug for alle unge, igangsat deres indsatser med én eller flere samarbejdspartnere. Og ofte er det lykkedes at transformere det uformelle samarbejde mellem de fagprofessionelle til et gensidigt forpligtende samarbejde med vejlederne som omdrejningspunkt.

Temaet sætter fokus på de gevinster, der opnås ved, at samarbejdet mellem de forskellige institutioner omkring ikke-uddannelsesparate unge formaliseres, intensiveres og gøres forpligtende. Der er inspiration og gode idéer at hente i de mange erfaringer, som projekterne har givet i de deltagende kommuner.

BO KLINDT

Lektor i karrierevejledning ved VIA University College og ph.d.-studerende på Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet, med et projekt om samarbejde i karrierelæring og -vejledning. Master i vejledning og har tidligere arbejdet som vejleder i Studievalg Østjylland.

RIE THOMSEN

Lektor i karrierevejledning og leder af forskningsenheden i vejledning på Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU). Læreruddannet, ph.d. i karrierevejledning og cand.mag. i Uddannelsesstudier og Socialpsykologi fra RUC.

Samarbejde på tværs

Der er fokus på tværfagligt samarbejde, som både skal kunne leve op til krav fra politikere, de involverede organisationer og deres medarbejdere, samtidig med at det skal være effektivt og respektfuldt over for borgerne. Artiklen fokuserer på spørgsmålet om organisering og profession i det tværgående samarbejde og søger at bidrage til svar på spørgsmål som: Hvordan kan man opnå et frugtbart og aktivt samarbejde om unge og uddannelse på tværs af faggrupper? Hvordan kan vejlederne bringe deres faglighed i spil i forhold til andre faggrupper, der arbejder med unge?

Af Bo Klindt og Rie Thomsen

SAMARBEJDE PÅ TVÆRS synes at være det aktuelle svar på en lang række af den offentlige sektors udfordringer i disse år, når man kigger på politiske strategier, udviklingsprojekter og forskning. Hvad enten det kaldes tværprofessionelt samarbejde, tværfagligt samarbejde, tværinstitutionelt samarbejde, samskabelse, helhedsindsats eller noget helt sjette, beskrives formålet ofte som tredelt: at arbejde mere effektivt, at udvikle og skabe nye løsninger og at sætte borgeren i centrum¹. Det tredelte formål sætter fokus på samarbejdet som henholdsvis politisk, organisatorisk og etisk. Derfor må samarbejdet på tværs både kunne håndtere politiske krav om effektivisering og effektiv indsats, organisationens krav (som kan komme både fra ledelse og medarbejdere) om at udvikle professionen samt borgerens berettigede, etiske fordring om at blive hørt og blive i stand til at tage beslutninger om sit eget liv.

Det tredelte formål er omfattende og komplekst og skaber høje forventninger til udbyttet af samarbejde på tværs. Det lader sig næppe realisere fuldkomment i enhver samarbejdskonstruktion eller -indsats – eller i første forsøg på tværfagligt samarbejde. Det tredelte formål beskriver måske nærmere en idealtilstand eller vigtige refleksionspunkter, som må indgå i alle tilrettelæggelser af samarbejde. Som refleksionspunkter udpeger det tredelte formål, hvad man må tænke over og arbejde mod (og med) i de konkrete samarbejdsindsatser. På den måde kan det tredelte formål – effektive indsatser, faglig udvikling og borgeren i centrum – være tilstande eller forudsætninger, man hele tiden arbejder under, men som man også potentielt nyudvikler og skaber nye forståelser af, hver gang man samarbejder på tværs. Det betyder også, at et samarbejde på tværs meningsfuldt kan vægte et af formålene højere i det konkrete samarbejde uden at afskrive de to andre, for de er hele tiden med som grundforudsætninger og rationaler for samarbejdet.

Denne artikel vil således heller ikke behandle alle tre formål for tværfagligt samarbejde i karrierevejledning² lige stærkt, men i stedet fokusere på spørgsmålet om organisering og profession i samarbejdet og søge at bidrage til svar på spørgsmål som: Hvordan kan man få et frugtbart og aktivt samarbejde op at stå om unge og uddannelse på tværs af faggrupper? Hvordan kan vejlederne bringe deres faglighed i spil i forhold til andre faggrupper, der arbejder med unge?

Lov om samarbejde i vejledningen

Et ekstra forhold er vigtigt at tage i betragtning, når det gælder samarbejde i og om karrierevejledning for unge i Danmark. Det er nemlig ikke udelukkende et spørgsmål om politiske ønsker, organisatoriske perspektiver og etiske forpligtelser, når vejledningen er optaget af samarbejde. Det er også et lov-mæssigt krav.

Forpligtelserne til samarbejde er mange, men det er måske lige så rigtigt at sige, at vejledning kun kan forstås i samarbejdet – sat på spidsen, at vejledning kun dårligt kan tænkes uden samarbejde.

Det betyder også, at vejledning i denne forståelse hele tiden må være noget mere og bredere end spørgsmålet om individuelle samtaler mellem vejleder og ung. Vejledningen er hele tiden i fællesskaber, det vil sige, den kan tilrettelægges og gennemføres i fællesskaber, men først og fremmest opstår den i fællesskaber, i de (tværfaglige) fællesskaber, hvor professionelle sammen arbejder for at skabe de bedste muligheder for overgang mellem uddannelser og fastholdelse i uddannelser.

Der er mange forskellige fora og organisationer, som vejlederen på skole- og ungdområdet skal forholde sig til og bidrage til med sin faglighed. Alle sammen fora befolket med andre fagligheder: lærere, pædagoger, socialrådgivere, psykologer, administrativt ansatte mv. For slet ikke at tale om (private) virksomheder med helt andre faglige logikker og dagsordener. Risikoen i sådanne samarbejder kan være, at vejlederen kan opleve at komme på mellemland mellem allerede

stærke professionsforståelser i de klassiske velfærdsprofessioner såsom lærere og socialrådgivere samt stærke system- og organisationslogikker i kommuner og virksomheder, hvor det bliver svært at få spørgsmålet om uddannelses-, erhvervs- og karrierespæktiv særlig højt på dagsordenen.

Det betyder, at alle vejledningscentre eller -grupper skal finde deres eget svar på disse udfordringer, da det nødvendigvis må være et svar, som kan vække genklang og giver mening i det konkrete, lokale samarbejde. De lokale løsninger skal funderes i lokale virkeligheder; løsninger, som andre kommuner

og organisationer godt kan lade sig inspirere af, men som hele tiden må tilpasses de kontekster og forståelser, som gør sig gældende i ens eget lokalområde.

Best practice og best fit

I forsknings- og udviklingsprojektet *Udsyn i udskolingen*³ skriver vi om at være optaget af 'best fit' snarere end af 'best practice'. At være optaget af den bedst mulige tilpasning til den lokale kontekst snarere end at kopiere standardiserede praksisser i forholdet 1:1. Det betyder ikke, at 'anything goes'. Udgangspunktet for samarbejderne i *Udsyn* ›

“ Forpligtelserne til samarbejde er mange, men det er måske lige så rigtigt at sige, at vejledning kun kan forstås i samarbejdet – sat på spidsen, at vejledning kun dårligt kan tænkes uden samarbejde.

i *udskolingen* var en fælles forpligtelse på en teoretisk forståelse af karrierelæring og vejledning. Men det afgørende greb var at lade denne fælles teoretiske forståelse blive omsat til forskellige praksisser under forskellige forhold. Samtidig er der ingen tvivl om, at netop den fælles forståelse af det faglige begreb giver grobund for en fælles retning. En pointe er her, at vejlederne sætter vejledningens faglige indhold i samarbejdet på dagsordenen og påtager sig at forklare væsentlige teorier, begreber og metoder.

Udsyn i udskolingen var netop et projekt om samarbejde på tværs. Selve forudsætningen for de 13 lokale projekter, der deltog, var, at de med den lokale skole i samarbejde med UU skulle samarbejde med ungdomsuddannelser og inddrage det lokale erhvervsliv og arbejdsmarked.

De tre vigtigste erkendelser om vellykkede samarbejder om at kvalificere de unges uddannelsesvalg på tværs af ganske forskellige aktører fra *Udsyn i udskolingen* er:

- Vejledningsfaglighed
- Gensidighed
- Prioritering.

Vejledningsfaglighed i samarbejdet

Vejledningsfaglighed er fundamentet for at kunne sætte sin profession i spil i et samarbejde. Når vejlederen har tillid til, at egen profession kan bidrage lige så væsentligt i et samarbejde som andre professioner, og når den tillid er funderet i en kvalificeret vejledningsfaglighed, udvikler samarbejdet sig til at blive mere end koordinering af logistiske eller tekniske spørgsmål og bliver til reel udvikling af nye måder at se på den unge og arbejde med den unges potentialer og udfordringer på.

I *Udsyn i udskolingen* blev det ikke mindst tydeligt i de projekter, hvor vejlederen fungerede som projektleder eller tovholder for de lokale samarbejdsrelationer. Her blev tovholderopgaven netop ikke blot administrativ eller logistisk, men i stedet fagligt funderet i forhold til samarbejdsrelationerne og indholdet af samarbejdet og dermed også noget

“

Vejlederen blev væksthusholder og omdrejningspunkt for de øvrige samarbejdspartners bidrag til projektets formål om at skabe bedre valg for de unge.

andet end bare at være tovholder. Vejlederen blev væksthusholder og omdrejningspunkt for de øvrige samarbejdspartners bidrag til projektets formål om at skabe bedre valg for de unge – vejlederen var den faglige ekspert i forhold til formålet og kunne dosere og organisere de andre professioners og virksomheders bidrag, så de bedst understøttede dette faglige mål. Som faglig ekspert var vejlederen endvidere ansvarlig for at udbrede en fælles forståelse af formålet og underviste således blandt andre lærerne på projektskolerne i karrierelæringsteori, så der blev skabt en fælles referenceramme.

Gensidighed i samarbejdet

Det faglige fundament for vejledere i et samarbejde på tværs kan hentes i det helhedssyn, der ligger i det nye karrierebegreb og i moderne karriereteori. Moderne karriereteori anlægger et helhedssyn, som handler om at udforske og håndtere liv, læring og arbejde i overgange og nye kontekster – grundlæggende at være i stand til at se på tværs af sit eget liv og sin egen situation. At kunne se og forstå sig selv i et fællesskab⁴.

Vejledere, som aktivt bruger karrierebegrebet og ny karriereteori, er eksperter i, hvordan unge kan forstå og udvikle sig selv, udforske livet, læring og arbejde samt håndtere liv, læring og arbejde i forandringer og overgange. I *Udsyn i udskolingen* blev vejlederen den professionelle, der var i stand til at binde samarbejdets rammer og indhold sammen. Vi vil altså kort sagt pege på

7

UDSYN I UDSKOLINGEN

Udsyn i udskolingen er et samarbejde mellem Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærerforening. Projektet beskæftiger sig med overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse og de udfordringer, eleverne i 7.-9. klasse står over for, når de skal vælge ungdomsuddannelse.

›

Figur 1. Forudsætninger for helhedsorienteret vejledning. Efter Olofsson, Lovén og Delié, 2017.

“ Samarbejde på tværs handler også om prioritering.

karriereteori samt evnen til at forbinde den til andre professionelle kontekster som det centrale grundlag og udgangspunkt for vejledere i samarbejde på tværs.

Vejledningsfagligheden i ovennævnte forståelse viste sig også at være grundlaget for at skabe *gensidighed* i samarbejdsrelationerne i *Udsyn i udskolingen*. Eftersom projekterne stod fast forankret i karriereteori, var det muligt for vejledere at skabe mere ligeværdige forbindelser til samarbejdspartnere. Det var muligt for vejlederen at agere som faglig konsulent, inspirator og sparringspartner for lærere i grundskolen og på ungdomsuddannelserne, der skulle forbinde karriereteorien med undervisningspraksis. Vejlederen trådte her i karakter som videnresource.

I forhold til eksterne samarbejdspartnere sås gensidigheden som tilliden og evnen til at stille krav til samarbejdet. Flere vejledere fortalte, hvordan samarbejdet med fx virksomheder ofte var præget af ydmygt at bede om at få lov til at forstyrre den travle hverdag, men at de med udgangspunkt i karrierefagligheden nu faktisk turde stille krav til samarbejdet. Krav til, hvad virksomhederne og fx brobygningsinstitutioner skulle levere og indgå med i samarbejdet. Det viste sig, at virksomhederne og lærerne i brobygningen tog særdeles godt imod denne nye rolle og faktisk satte stor pris på, at der blev stillet krav – begge veje. I projekterne gav det anledning til stærkere samarbejdsrelationer med langt større tydelighed i forhold til forventninger, indsats og udbytte for alle parter.

Prioritering i samarbejdet

Samtidig er det vigtigt at understrege, at samarbejde på tværs også handler om *prioritering*. Det store udbytte for udvikling af vejledningsfaglighed, organisation og praksis, som *Udsyn i udskolingen* viste, blev en realitet, fordi samarbejdet på tværs blev prioriteret. Prioriteret i tid, prioriteret i arbejdsopgaver og prioriteret af ledelsen. Der var plads til, at medarbejderne i projekterne brugte tid på at opbygge gode samarbejdsrelationer, og det blev prioriteret som reelle arbejdsopgaver på linje med konkrete vejledningsaktiviteter.

Det var ikke individuelle projekter, som de enkelte medarbejdere selv måtte finde rum og tid til ud over de øvrige aktiviteter. I de projekter, der lykkedes bedst, var det et kendetegn for alle de samarbejdende institutioner, at de prioriterede tiden og pladsen til samarbejdet. Det betyder også, at samarbejdet på tværs er afhængigt af, at ikke kun vejlederen og vejlederen organisation prioriterer samarbejdet som en reel arbejdsopgave, som tager tid. Men at den samme logik også er til stede hos samarbejdspartnere. Og det betyder først og fremmest, at det at skabe gode samarbejder på tværs godt kan være den enkelte vejleders og lærers arbejdsopgave, men er altid ledelsens ansvar.

At være i stand til at prioritere samarbejde på tværs i en travl hverdag er selvfølgelig noget lettere, når man som i *Udsyn i udskolingen* råder over ekstra projektmidler. Derfor er det centralt, at arbejdet med at udvikle og vedligeholde et meningsfuldt samarbejde på tværs integreres i organisationers, ledelsers og medarbejders daglige arbejde – både som en konkret arbejdsopgave, der skal tildeles tid på samme måde som alle andre aktiviteter, og som en forståelse af, at det at samarbejde på tværs faktisk er årsagen til, at vi kan udvikle og løfte opgaven med at støtte unge i overgange. Med andre ord: Samarbejde er ikke udelukkende en konkret arbejdsopgave, der skal udføres, men også en forståelse af, hvordan vejledningsopgaven udføres bedst muligt, og hvad det vil sige at være en professionel vejleder.

Aktører i samarbejdet

I tillæg til de centrale erkendelser vedrørende samarbejdet om vejledningen og grundlaget for de unges viden om uddannelse, arbejde og sig selv understreger ny forskning fra Sverige om ledelse og organisering af karrierevejledningen i de svenske skoler, hvor kompleks opgaven er, og hvor mange der faktisk skal tage ansvar for at skabe en helhedsorienteret, tværprofessionel tilgang til opgaven med at kvalificere unges grundlag for at vælge uddannelse⁵. De svenske forskere præsenterer fire forskellige niveauer, som alle må være

“ Vejledere, som aktivt bruger karrierebegrebet og ny karriereteori, er eksperter i, hvordan unge kan forstå og udvikle sig selv, udforske livet, læring og arbejde samt håndtere liv, læring og arbejde i forandringer og overgange.

engagerede og deltagende i samarbejdet om karrierevejledning (figur 1, s.14).

Forskerne Olofsson, Lovén og Deliér påpeger, at hvis ansvaret for samarbejdet med omgivende ressourcer og målgruppen udelukkende ligger i det udførende niveau, i dette tilfælde hos de enkelte vejledere, risikerer samarbejdet at blive personbundet, drevet af ildsjæle og ikke organisatorisk forankret. Det betyder en øget risiko for, at samarbejdet falder på gulvet, hvis centrale medarbejdere stopper. Samt en øget risiko for, at samarbejdet gøres til noget, den enkelte medarbejder selv må finde tid til ud over sine øvrige opgaver med den medfølgende risiko for overbelastning og stress. Derfor må

samarbejdet altid have forankring og prioritet i beslutningsniveauet, det vil sige i de ledelser, der står i spidsen for de samarbejdende organisationer, og ikke blot være en individuel og privatiseret ting, som enkelte vejledere vælger at gøre, hvis de synes, de har tid.

Hvis ansvaret til gengæld udelukkende forankres hos lederne på beslutningsniveauet, og vejlederne blot må tilpasse sig allerede etablerede skabeloner for relationer, som måske ikke er fagligt meningsfulde for de udførende medarbejdere, risikerer samarbejdet at blive rent teknisk uden fagligt engagement og bidrag og ender ofte med at dø ud. Derfor må samarbejdsrelationer, også selvom de bestemmes af love og bekendtgørelser

“ **Det at skabe gode samarbejder på tværs, kan godt være den enkelte vejleders og lærers arbejdsopgave, men er altid ledelsens ansvar.** ”

eller på strategiske ledelsesniveauer, tage udgangspunkt i vejledningsfaglig mening og udvikling af profession og organisation i forhold til målgruppen og inddrage de udførende vejledere.

Arbejdslivet og beskæftigelsesindsatsen kan være centrale aktører i forhold til målgruppen i karrierevejledning, men det kræver, at de som nævnt ovenfor indtænkes i et gensidigt samarbejdsforhold, og at idéen med at samarbejde med disse aktører ikke udelukkende er meningsfuld på et beslutningsniveau eller et udførende niveau. Det dur med andre ord ikke, hvis samarbejdet med fx virksomheder kun opleves meningsfuldt på et strategisk eller ledelsesmæssigt niveau, ligesom det heller ikke dur, hvis et virksomhedssamarbejde privatiseres hos en enkelt ildsjæl blandt medarbejderne.

Endelig nytter samarbejdsrelationer mellem beslutningsniveau, udførende niveau og arbejdsliv ikke meget, hvis resultaterne af det konkrete samarbejde ikke giver mening for målgruppen og dens behov, hvad enten vi taler om børn i skolen, unge i overgange eller karrierevejledning af voksne. Derfor er et samarbejde ikke meget værd, hvis ikke omdrejningspunktet for det er reel og meningsfuld forandring for borgeren.

I den svenske model illustrerer to pile i cirkulær bevægelse i midten af modellen nødvendigheden af at vægte og inddrage alle fire felter i et helhedsorienteret samarbejde i vejledningen. Vores bidrag til denne model kunne være at placere den professionelle vejleder i midten af cirklen. På den måde vil vi illustrere, at vejlederens fagprofessionelle bidrag med et helhedssyn på karriere, prioritering af ressourcer og gensidighed i samarbejdet er helt centrale omdrejningspunkter for det gode samarbejde om vejledningen. ■

Samarbejde på tværs
Fakta om emnet

Uddannelse og job

50%

Unge, der ikke har anden uddannelse end grundskolen, har typisk en beskæftigelsesgrad på omkring 50 procent.

ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD, 2017

30%

Hvis man giver en erhvervsuddannelse til de unge, der ikke har anden uddannelse, øges beskæftigelsen med 30 procentpoint.

Danmark står over for en udfordring. Anskuet over en bred kam stiger tallene for antallet af unge på kanten af det danske samfund, og ændrede kulturelle horisonter for identitetsudviklingen, ændrede strukturer i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, snævrere normalitetsbegreber osv. gør, at marginalisering og udsathed rammer bredere end tidligere.

CEFU, 2015

En af de vigtigste enkeltfaktorer i vejledningen er, at vejledere og lærere skaber en sammenhæng mellem forskellige vejledningssamtaler og -aktiviteter og undervisningen (Katznelson og Pless, 2008). Dette fordrer et tæt samarbejde mellem vejledere og lærere og en forståelse af, at det ikke kun er vejlederens opgave at understøtte elevernes valgproces.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT OG UNDERVISNINGSMINISTERIET, 2017

DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ... Uddannelse?

“Altså, jeg har altid gerne villet noget med mennesker, men jeg har ikke sådan vidst, hvad det skulle være. Så har jeg tænkt SOSU i et stykke tid, og der er det jo sygeplejerske, pædagog osv. Jeg tror, det bliver en oplevelse, fordi det ikke kun er én ting, man lærer, og man skal ligesom passe på gamle mennesker, og der er også noget med børn.”

Ricky, 16 år, Guderup

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
UU-vejledningen?

“Min vejleder kom med idéen om SOSU-skolen og spurgte, hvad jeg syntes om det. Jeg havde aldrig været derovre, men efter at jeg kom derover, så syntes jeg bare, det var det fedeste. Så nu glæder jeg mig rigtig meget til efter sommerferien. Det er det der med, at det ikke er skolegang, hvor du bare skal sidde ned hver dag, men hvor du er cirka 50 procent i skolen og 50 procent ude i praktik.”

“Vi har faktisk manglet”

Når en bred skare af fagpersoner mødes en gang om måneden på Hernings skoler og taler om børn og unge i gråzonen, er UU-vejlederne også med. For de kan skabe motivation hos elever, der savner mening med skolen. Det er en af brikkerne i kommunens ambition om en tidlig, forebyggende indsats via et systematisk, tværfagligt samarbejde.

Af Annette Haugaard, journalist

ALT ER STORT SET, som det plejer at være i slutningen af 7. klasse. Computerspil og concealere optager eleverne mere end kvadrat-rødder og kildekritik, så det er ikke ligefrem urovækkende, at en dreng som Ditlev er dvask i timerne. Alligevel har lærerne på årgangen talt om det, og for år tilbage var det formodentlig blevet ved snakken en del tid endnu.

Men i dag er der dækket op til tværfagligt samarbejde om bekymringer ved et stort ovalt bord på Lundgårdskolen i Herning. En socialrådgiver, en psykolog, en trivselspædagog, en sundhedsplejerske, en læsevejleder og en UU-vejleder sidder klar til at tage imod lærere, der har brug for støtte til at hjælpe elever.

“Klokken er 13 nul dut, så velkommen til,” siger skoleleder Ketty Høj for bordenden med den præcision, det kræver at afholde et ressourcecentermøde og på bare to timer flytte fem sager fra frustration til konkret handling.

UU-vejleder Peter Villadsen kender ikke eleverne på dagsordenen. To går i 1. klasse og er i alder langt fra hans målgruppe, eleven fra 8. klasse er erklæret uddannelsesparat, og Ditlev og en anden elev har han kun mødt som ansigter i flokken til en begyndende snak om uddannelse. Alligevel er det blevet besluttet i Herning, at også uddannelsesvejledere altid deltager på de tværfaglige ressourcecenter-møder, som er en af følgerne af kommunens ambition om at arbejde med tidlige, forebyggende indsatser.

“Det er ikke raketvidenskab at samarbejde på tværs af faggrupper, men vi har organiseret os, så det rent faktisk sker i praksis. Uddannelsesvejledere er med på møderne, fordi det er en af mange faglige måder, vi kan skubbe børn og unge i den rigtige retning på og bidrage til, at lærere efter 20 minutter ved, hvad deres næste skridt er,” siger Peter Villadsen.

Fra Dødens Gab til nyt mindset

Dødens Gab er den populære formulering af, hvorfor Herning Kommune i 2013 besluttede at indføre en række nye tiltag for hurtigere at opdage og hjælpe børn og unge i mistrivsel. Udgifterne til specialområdet var i så hastig vækst, at det bid for bid åd af økonomien på

normalområdet, og de to økonomiske budgetlinjer gik i hver sin retning som kæber, der åbner en større og større mund.

I den svenske by Borås havde man oplevet noget tilsvarende og var gået radikalt til værks. Man ansatte flere socialrådgivere, så de kunne have færre sager og mere tid til at følge det enkelte barn i tæt samarbejde med relevante fagpersoner. Over tid sparede det penge. Den tilgang besluttede Herning Kommune at lade sig inspirere af, og UU-vejleder Peter Villadsen lagde stemme til, for han er også politiker i byrådet, næstformand i børne- og familieudvalget og medlem af social- og sundhedsudvalget.

“Hernings tilgang er en mangesidet inklusionsindsats baseret på et fælles mindset om, at barnet skal have hjælp så tæt på hverdagslivet som muligt. Det har en række virkninger, hvor færre sager til socialrådgivere er en af dem, og en anden er at etablere struktureret og systematisk samarbejde mellem mange faggrupper, der mødes en gang om måneden på alle skoler og daginstitutioner,” siger han.

UU Herning benytter derfor Undervisningsministeriets projekt Brug for alle unge (BFAU) til at folde sin faglighed ud blandt andet på ressourcecentermøder. For vejledere er den eneste faggruppe, der er i kontakt med udsatte hele vejen fra barndom til de første voksenår, og som kan være med til enten at forhindre kontanthjælp som svar på manglende uddannelse og job eller opbygge

“**Det er ikke raketvidenskab at samarbejde på tværs af faggrupper, men vi har organiseret os, så det rent faktisk sker i praksis.**

Peter Villadsen, vejleder.

relationer så tidligt, at det er nemmere at støtte senere.

“Jeg synes faktisk, at vi som vejledere har manglet i det forebyggende arbejde, dengang vi først mødte unge i 8. klasse, hvis de ikke blev erklæret uddannelsesparate. Vi ved, at der ofte er tidlige tegn på mistrivsel, hvor vi kan være med til at skabe mening og motivation ved, at barnet ser sig selv og sin aktuelle adfærd i lyset af sine fremtidsdrømme,” siger Peter Villadsen.

Tværfaglighed baner vej for hurtigere hjælp

Psykolog Christina Hoffmann-Christensen har som ansat i PPR hele tiden været sparringspartner for lærere, der er i tvivl om, hvordan de hjælper deres elever. Men psykologiske test og samtaler er ikke svaret på alle udfordringer, så hun er glad for, at

der i dag er samlet mange faggrupper på ressourcecentermøderne.

“Vi får flere perspektiver og nuancer frem, når vi taler om elevernes situation fra mange vinkler. Før kunne lærerne også opsøge forskellige fagpersoner på egen hånd, men det kunne være praktisk besværligt, og man gik glip af den synergi, der opstår, når vi på tværs af fagligheder diskuterer på samme tid og sted. Det er langt mere kvalificeret, at vi har en fast struktur, som automatisk samler os alle,” siger Christina Hoffmann-Christensen.

Ressourcecentermøder er første led i fødekæden, når der er bekymring om et barn. Læreren laver på forhånd en skriftlig præsentation af, hvilken udfordring der er brug for hjælp til, og forældre bliver informeret, både før og efter deres barn bliver drøftet. Nogle gange bliver de efterfølgende indkaldt til et møde, andre gange sker der nye initiativer i klassen eller med den enkelte elev, men der kommer altid konkret handling ud af møderne. I Christina Hoffmann-Christensens øjne skyldes det netop, at elevens situation belyses tværfagligt.

“Vi kan hurtigere og nemmere vælge den vej, der giver bedst resultater, fordi vi med det samme kan afklare, hvad der er muligt,” siger hun og nævner et eksempel med en elev, der var kognitivt udfordret og havde indlæringsvanskeligheder, men alligevel gerne ville være dyrlæge.

“Jeg ville med min isolerede faglighed alene kunne tydeliggøre, at det var en urealistisk plan, men jeg ville ikke selv kunne sætte noget i stedet for den knuste drøm. Nu kan jeg med det samme henvise til en samtale med en uddannelsesvejleder, fordi vi har drøftet situationen.”

Motivation fra “det lange lys”

På dagens ressourcecentermøde har de talt om to børn, hvis situation fik socialrådgiveren til at notere, at der er brug for familierådgivning og netværksmøder med AKT-teamets deltagelse. Et tredje barn skal støttes i at bruge hjælpemidler mod ordblindhed med mor på sidelinjen, mens en sårbar elev skal have hjælp i undervisningen til at se sine styrker for at opbygge et mere nuanceret og positivt selvbillede frem for at søge negativ opmærksomhed.

Der er 20 minutter tilbage, og sidste punkt på dagsordenen er udskolingseleven

“Hernings tilgang er en mangesidet inklusionsindsats baseret på et fælles mindset om, at barnet skal have hjælp så tæt på hverdagslivet som muligt.”

Peter Villadsen, vejleder.

Ditlev. Klasselæreren tager tilløb til at beskrive eleven, for der er ingen bimlende, røde alarmklokker: “Ja altså, hvordan skal jeg sige det: Ditlev er egentlig en lidt pudsigt og finurlig fyr, men han fremstår træt og lad. Han mangler drive, hænger på stolen, har en tilbagelænet attitude, siger sjældent noget, og de sporadiske fraværsdage har underlige forklaringer, så lærene vil gerne have ham mere i sving.”

I nogle minutter kredser mødets fagpersoner sig ind på drengen med eftertænksomme klik med kuglepenne og undersøgende spørgsmål til hans karakterer, venskaber og hjemmesituation. Vejleder Peter Villadsen vil også høre, hvad Ditlev sagde efter klassens snak om uddannelsesdrømme.

“Arh, det havde han ikke lige tænkt over, for der var jo lang tid til, og lige nu kørte han altså lidt på slow,” refererer klasselæreren Ditlevs eget svar.

“Okay,” siger Peter Villadsen, “kunne det give mening, at jeg tog en snak med ham og foldede ud, hvad han drømmer om, når

han bliver rigtig stor, og forsøge at give ham motivation ad den vej?”

Klasselæreren er begejstret, de andre omkring bordet nikker, og vejledningssamtalen bliver besluttet. Det er præcis den type tiltag, Peter Villadsen ofte bidrager med, og som han kalder ‘at sætte det lange lys på’.

“Med min faglighed ved jeg, hvilke krav der stilles efter 9. klasse, og at dårlige mønstre og vaner i udskoling ofte får konsekvenser senere. En del elever har gavn af at få øje på, hvad de drømmer om, tale med mig om, hvad det kræver, og måske være i praktik, så de kan møde en chef, der siger, at man skal komme til tiden hver dag og kunne få hænderne op af lommen. Når der har været lys på den lange bane, kan man blænde ned, og så forstår eleverne ofte bedre, hvad robusthed og mødestabilitet betyder, og hvorfor det er vigtigt at komme op i gear allerede nu,” siger han.

Action fra ligeværdige samarbejdspartnere

Ditlevs klasselærer er flittig bruger af ressourcecentermøderne, og hvis de ikke fandtes,

ville læreren næppe have reageret på drengens adfærd, før han i 8. klasse måske blev erklæret ikke-uddannelsesparat.

“Jeg er blevet meget opmærksom på, at det kan betale sig at tage tingene tidligere og diskutere også små sager, fordi alt bliver taget seriøst. Jeg får kvalificeret feedback på det, jeg oplever i undervisningen, bliver mere bevidst om min egen andel i det, og der er altid action på, som jeg bagefter bliver holdt fast på af skoleledelsen. Det er meget berigende og gør mig til en bedre lærer, som i praksis kan vise, at vi gerne vil have, at alle elever trives,” siger klasselæreren.

Psykolog Christina Hoffmann-Christensen ser det også som et plus, at ressourcecentermøder er med til at afgrænse, hvilke problematikker det er vigtigst at arbejde med først.

“Det kan som lærer eller pædagog være svært at have overblik over, hvad man primært vil have sparring på, fordi man ofte er fyldt af irritation og frustration, når man bringer en bekymring frem på mødet. Nogle gange rummer situationen et hav af problemstillinger, men det kan ingen overskue at arbejde med, så vi må prioritere de vigtigste ting i første omgang,” siger hun.

Det kan indimellem afføde debat på møderne om, hvad det er mest afgørende at arbejde med. Derfor mener både psykologen og vejleder Peter Villadsen, at det er vigtigt at være stærk i egen faglighed for at kunne samarbejde på tværs med andres.

“Man skal være velfunderet for at kunne hævde sin faglighed over for andres. Jeg kan ikke lurepasse eller forvente umiddelbar genklang i de tiltag og perspektiver, jeg foreslår. Jeg skal kunne redegøre for mulighederne for vejledningstiltag i lovgivningen eller med afsæt i viden om, hvordan man motiverer og flytter børn og unges adfærd. Og så skal man kunne regne med hinanden. Jeg kommer altid til ressourcecentermøder, uanset om jeg bliver inviteret til noget andet på samme tidspunkt, og jeg sidder med hele tiden, også når sagerne ikke handler om min målgruppe. Sådan bliver man kendt og anerkendt som en ligeværdig samarbejdspartner,” siger han. ■

Afhensyn til eleven Ditlev omtales han med et opdigtet navn, og klasselæreren citeres anonymt.

Samarbejde på tværs
Fakta om emnet

Vejledningsaktiviteter og den åbne skole

Det er en fordel at integrere vejledningsaktiviteterne i læreplanerne eller skolens øvrige aktiviteter, så eleverne oplever sammenhæng mellem vejledningsaktiviteter og undervisning.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT OG UNDERVISNINGSMINISTERIET, 2017

Det at få et mere indgående kendskab til fx en erhvervsuddannelse kan også være med til at nedbryde nogle af de fordomme, eleverne måske har. Samtidig kan nogle elever opleve, at de finder bestemte områder, som de ikke havde kendskab til i forvejen, interessante, sjove, udfordrende m.m. Andre oplever måske, at de har styrker inden for et håndværk, en arbejdsform eller lignende. Denne nye indsigt kan være med til at udfordre deres holdninger og tanker om uddannelse.

REGION HOVEDSTADEN M.F.L., 2016

Med den åbne skole kan det omgivende samfund inddrages i skoledagen på en måde, der understøtter elevernes læring og motivation. Med inddragelse af lokale virksomheder, uddannelsesinstitutioner og foreninger kan den åbne skole bidrage til variation i skoledagen og til at differentiere undervisningen, så den imødekommer og udfordrer elevernes faglige niveau, motivation og sociale forudsætninger.

REGION HOVEDSTADEN M.F.L., 2016

DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ... Fritid?

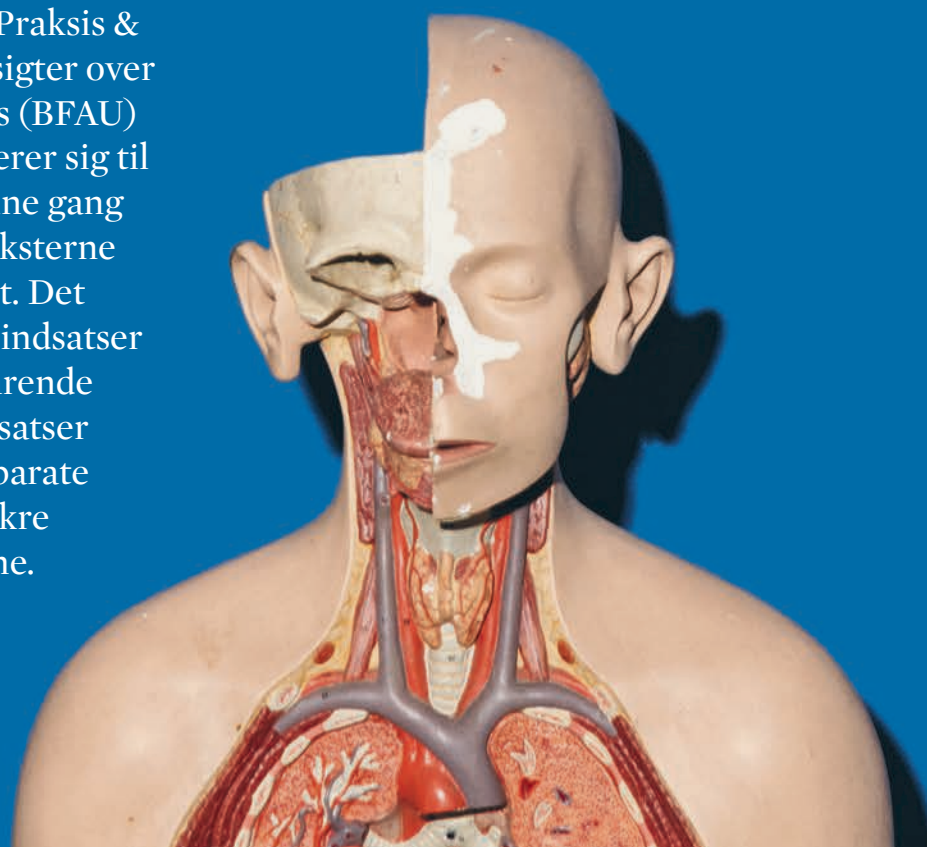
“Jeg har alt for mange hobbyer, og jeg arbejder alt for meget ved siden af skolen. Jeg arbejder fast i Fakta, og så har jeg mit tøjmærke, og så har jeg noget musik, så jeg har nogle forskellige ting kørende ved siden af skolen, som også tager meget tid. Specielt da jeg skulle starte mit tøjmærke, da lavede jeg stort set ikke andet. Der skulle også lægges rigtig meget tid, og mange penge for den sags skyld, i det. Jeg er meget stolt af mit tøjmærke, fordi jeg selv har startet det hele op fra design til produktion. Altså, jeg er en 15-årig knægt, og jeg forventer ikke, at folk synes, at det er en selvfølge, at en knægt på 15 kan starte et tøjmærke helt selv uden hjælp.”

Michael, 15 år, Nexø

Samarbejde på tværs – projektoversigter

I hvert af de fire numre af Praxis & Perspektiv bringer vi oversigter over nogle af Brug for alle unges (BFAU) projekter, der særligt relaterer sig til det pågældende tema. Denne gang er det projekter, hvor det eksterne samarbejde har fyldt meget. Det drejer sig blandt andet om indsatser over for elever med bekymrende fravær, tværsektorielle indsatser over for ikke-uddannelsesparate elever og forløb, der skal sikre gode overgange for eleverne.

UU-CENTER AALBORG

Tema	Forløb med ny motivation og fremtidsperspektiv for elever med bekymrende fravær i skolen
Formål	Sikre gode overgange for elever i det uddannelsesforberedende ENKA-forløb
Målgruppe	Unge 14-18-årige ikke-uddannelsesparate og dropout-truede elever
Aktiviteter	Udvidet samarbejde mellem UU, PPR og lærere samt andre aktører på området Udarbejdelse af overgangsmanual Kollektiv og individuel vejledning Live-streaming af vejledningsaktiviteter til lukket Facebook-gruppe
Teoretisk fundament	Karrierelæring, narrativ/coachende tilgang
Særlige værktøjer og metoder	Gruppevejledning, kollektiv vejledning, digital vejledning

UU-CENTER KØBENHAVN

Tema	Fokuserede karriereforløb
Formål	At flere unge bliver afklarede og motiverede for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse
Målgruppe	Ikke-uddannelsesparate elever i 8. klasse UU-vejledere NEXT
Aktiviteter	Udvikling af et sammenhængende tilbud bestående af gruppevejledning, uddannelsesdag på eud og jobdag med virksomhedsbesøg Kompetenceudviklingsforløb for UU-vejledere
Teoretisk fundament	Karrierelæring
Særlige værktøjer og metoder	Gruppevejledning (FFAST)

UU-CENTER SØNDERBORG

Tema	Fokuseret overgang til 10. klasse
Formål	Styrke ikke-uddannelsesparate unges forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse
Målgruppe	Ikke-uddannelsesparate og udfordrede unge ved overgangen til 10. klasse De unges forældre Kontaktlærere og UU-vejledere
Aktiviteter	At lade den unge beholde sin vejleder fra 9. klasse Overdragelsesmøder og uformelle opfølgende samtaler Uddannelse af UU-vejledere
Teoretisk fundament	Positiv psykologi Ressourceorienteret tilgang
Særlige værktøjer og metoder	Værdi-/styrkekort Vækstmodellen

UU-CENTER BORNHOLM

Tema	Come Back – en indsats i forhold til elever med bekymrende fravær
Formål	Skabe en tydelig og struktureret indsats med tværfagligt samarbejde
Målgruppe	Elever i 7. klasse med bekymrende fravær – senere alle elever, vejledere og samarbejdspartnere
Aktiviteter	Afholdelse af høringer som videngrundlag Etablering af klare arbejdsprocesser og ansvarsfordeling mellem samarbejdspartnere Udvikling af Come Back – en beredskabsplan mod fravær (rapport og app)
Teoretisk fundament	Anerkendende tilgang
Særlige værktøjer og metoder	Gruppevejledning, motiverende tilgang

UU-CENTER BORNHOLM

Tema	Unge i job – next step uddannelse?
Formål	Et større kendskab til gruppen af unge ufaglærte i job Udvikling af aktiviteter i samarbejde med ungdomsudannelserne på Bornholm
Målgruppe	Unge i job, der enten har afbrudt eller aldrig er begyndt på en ungdomsuddannelse
Aktiviteter	Udvikling af vejledningsmetoder og uddannelsesaktiviteter i samarbejde med Campus Bornholm
Teoretisk fundament	Karrierelæring
Særlige værktøjer og metoder	Gruppevejledning

UU-CENTER UU NORD

Tema	Tidlig indsats tværsektorielt for ikke-uddannelsesparate elever
Formål	At flere unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse
Målgruppe	Elever, hvis uddannelsesparathed er udfordret UU Nord's bestyrelse, der skal videreføre projektet
Aktiviteter	Regelmæssig afholdelse af fast strukturerede ungeteam-møder med tværfaglig deltagelse
Teoretisk fundament	Narrativ tilgang Ressourceorienteret tilgang
Særlige værktøjer og metoder	Fraværstrappen, formaliserede mødestrukturer mellem samarbejdspartnere ved møder om (ikke med) de unge Tryghedsmanualen

INTERVIEW MED CENTERCHEF STEEN HANSEN, UU NORD.

Dialog fremmer forståelsen og sparer tid

UU Nord (Gentofte, Gladsaxe, Herlev og Lyngby-Taarbæk) har sammen med fire folkeskoler, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), en faglig leder i udskolingen og en forebyggelseskonsulent fra Herlev Kommune gennemført projektet Tidlig Indsats Tværsektoriel (TIT). Indsatsen har bestået af regelmæssige tværfaglige møder om unge i udskolingen, der er udfordrede på deres uddannelsesparathed.

Af Birgit Heie, Schultz

I UU NORD BLEV vi inspireret af regeringens oplæg om bedre veje til uddannelse og job, der anbefaler en tværsektoriel indsats for de unge, der ikke er lykkedes med at blive klar til en ungdomsuddannelse lige efter grundskolen. Men vi ville gerne sætte tidligere ind. Indsatsen skal ikke være som en hovedpinepille, man tager, når hovedpinen er opstået. Vi ville forebygge allerede i grundskolen for at hjælpe eleverne, når deres lærer eller andre nærer bekymring for dem.

Vi kalder projektet TIT: Tidlig Indsats Tværsektoriel. Indsatsen er egentlig meget enkel. Den består af nogle regelmæssige tværfaglige møder om de unge i udskolingen, der er udfordrede på deres uddannelsesparathed. På møderne aftaler man, hvad indsatsen for den enkelte unge skal være, og hvem der er ansvarlig for den. På den måde undgår vi, at man for sent opdager elever, der fx kunne profitere af familiebehandling, kognitive test, samtaler med PPR, samtaler med sundhedsplejerske og mere intens vejledning fra UU-vejlederen.

Alle skal hjælpes

I regi af Brug for alle unge (BFAU) har vi gennemført projektet på fire pilotskoler – med rigtig gode resultater. Møderne er formaliserede, men frekvens, struktur og deltagende fagprofessioner kan være lidt forskellige fra skole til skole. Vi har faktisk kun gode erfaringer på alle de fire skoler. På den ene skole havde vi lidt udfordringer, fordi de fik ny ledelse undervejs. Men vi begyndte forfra, og de har en positiv tilgang, så nu kører det også der.

Resultatet skal være, at færre kommer ud, hvor der skal bruges rigtig mange ressourcer på at hjælpe dem. Eleverne får en chance for at få opmærksomhed på noget, der skal arbejdes med, en korrektion i deres indsats, eller hvad det nu kan være. Desuden sikrer vi, at alle elever har de redskaber og hjælpemidler, der skal til, for at de kan gennemføre

STEEN HANSEN

UU-leder i UU Nord. Uddannet merkonom og master i educational management.

“Det er nemmere at tage kontakt, når man kender hinanden og har fælles referencer.”

en ungdomsuddannelse. Vi vejleder som udgangspunkt kun de ikke-parate elever, men med TIT når vi også de parate elever, som fx sidder med pludseligt opståede sociale og personlige udfordringer.

Forankring i grundskolen

UU-vejlederne har i begyndelsen af forløbet fungeret som det kit, der har holdt sammen på indsatsen. Vejlederne har indkaldt og faciliteret møderne, og de har været den røde tråd. De øvrige faste mødedeltagere har været den faglige leder for udskolingen, PPR-psykolog, forebyggelseskonsulent, socialrådgiver og eventuelt andre. Projektet har givet et meget tættere samarbejde mellem de faglige eksperter og mulighed for en tidlig indsats for de elever, der har behovet.

Vejlederen har startet projektet op i samarbejde med den faglige leder på skolen. Senere har det været den faglige leder, der har stået for indkaldelse, udkast til dagsorden og et samlet referat. Vi har gjort det på den måde, fordi den faglige leder er det direkte bindeled

“Resultatet skal være, at færre kommer ud, hvor der skal bruges rigtig mange ressourcer på at hjælpe dem.”

mellem eksterne aktører, og fordi vi ønskede ejerskab i grundskolen.

Tværfaglighed og dialog

Med et fortærsket reklameslogan kan man sige: Dialog fremmer forståelsen! De forskellige faggrupper forstår, at de har det samme mål. Hver for sig lever de måske i deres egen lidt lukkede faglige klokke, men her kan de se vigtigheden af at bringe de andre gruppers faglighed i spil. Det er også nemmere at tage kontakt, når man kender hinanden og har fælles referencer. Og fordi man kender hinanden, er det en helt anden dialog, man har med hinanden på de regelmæssige møder. Vi har ligefrem oplevet, at nogle af de møder, der blev holdt i begyndelsen, er blevet overflødige. Dialog sparer tid!

Vejlederne er de eneste i grundskolen, der sidder med et fremadrettet perspektiv, og de er de eneste, der følger eleven over på ungdomsuddannelserne, i 10. klasse, på produktionsskole, eller hvor de nu skal videre hen. Derfor er det helt afgørende for den unge, at vejlederne har et godt samarbejde med PPR, sagsbehandlere, socialrådgivere og andre faglige eksperter.

TRE GODE RÅD OM FORANKRING

1. Hav fokus på elevens realistiske ønsker og mål, så nødvendige handlinger og involvering fra fageksperterne anvendes optimalt. Husk, at det fælles mål er at hjælpe eleven godt videre.

2. Samarbejdspartnerne skal forstå og have sympati for opgaven, ellers opstår der modstand. Det kræver mange faggrupper at løse komplicerede opgaver. Storebæltsbroen var aldrig blevet til noget uden involvering af mange forskellige fag og eksperter.

3. Involver ledelsen for at legitimere og prioritere opgaven.

Men det har da været benhårdt arbejde at få indsatsen i gang. Alle skal kunne ‘se idéen med idéen’. Og der vil jeg sige, at vores vejledere har været gode til at tale med de rigtige og overbevise dem om, at vi hverken vil tage opgaver fra dem eller pålægge dem nye.

Nu skal indsatsen bredes ud

Vi har deltaget i BFAU’s forskningscirkler (se s. 2), og det har givet et fantastisk kompetenceløft for vejlederne. Vi har netop afholdt et fællesmøde for alle UU Nords 27 vejledere om at udbrede projektets praksis til de ca. 45 grundskoler, som UU Nord vejleder på. I løbet af juni måned 2018 gennemfører vejlederne

workshops, hvor der skal udarbejdes implementeringsplaner for TIT på alle skoler.

Selvfølgelig bliver det en udfordring at brede TIT ud til så mange skoler. Og det er ikke nok, at medarbejderne i grundskolen er overbeviste. Ledelsesopbakningen er helt central for at legitimere og prioritere indsatsen. Det er et nyt projekt, og de fleste grundskoler har jo en slags autonomt selvstyre, så de skal alle sammen overbevises. Heldigvis sidder de fire kommuners skoledirektører i UU Nords bestyrelse og har været med hele vejen. De kender og støtter indsatsen, og det er med til at sikre opbakningen hos skoleledelserne.

Hvis vi kunne, ville vi gerne implementere TIT helt ned i 3.-4. klasse omkring det, man kan kalde ‘bekymringsbørn’. Her ville et fælles blik og en fælles indsats gøre en forskel. Man skal ikke lave handlingsplaner for alt muligt, men i fællesskab vil man kunne se nogle ting, og det kan gøre en forskel.

Projektet har givet os meget viden, og vi er faktisk i gang med at bære den viden videre ind i et EU-projekt om inklusion og tværgående indsats, hvor UU Nord er udpeget som ‘knowledge og best practice-partner’. Så på den måde kommer det her BFAU-projekt også til at gøre nytte i Kroatien, Ungarn, Slovenien og Tjekkiet. ■

INTERVIEW MED **LARS KUNOV**, DIREKTØR FOR DANSKE ERHVERVSSKOLER OG -GYMNASIER.

Sæt jer sammen og gå i gang

Uanset hvad de unge skal senere i livet, er det vigtigt at få praksisfaglige erfaringer. Og det kan de få på erhvervsskolerne. Lars Kunov opfordrer de nye kommunale ungeenheder til at tage initiativ og koordinere samarbejdet mellem folkeskoler og erhvervsskoler i udkolingen.

LARS KUNOV
Direktør for Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.
Uddannet major og cand.jur.

Af Birgit Heie, Schultz

Hvilke muligheder ser du i samarbejdet mellem folkeskoler og erhvervsskoler?

Jeg ser store muligheder i det samarbejde! Folkeskoler og erhvervsskoler skal tænke i at berige hinanden til en anvendelses- og praksisorienteret udkolning. Det handler ikke om mere sløjd, håndarbejde og design-fag. Det drejer sig i stedet om at tænke de helt almindelige folkeskolefag som fx dansk, matematik og engelsk meget mere anvendelsesorienteret.

Hvordan kan det foregå i praksis?

Det kan fx ske ved forløb, der er udviklet i samarbejde med den lokale erhvervsskole. Og det skal stadig være folkeskolelæreren, der underviser, selvom forløbet foregår på erhvervsskolen, hvor man naturligt samarbejder om det, eleverne i forvejen skal lære i

folkeskolen. Der er tilstrækkeligt mange, der vil lægge nye ting ned over folkeskolen; der er jo ikke grænser for, hvad den skal kunne rumme.

Det handler i stedet om at komme tættere på de måder, man arbejder på på en erhvervsskole og senere også i erhvervslivet. Det betyder noget, at de unge får nogle konkrete erfaringer, uanset om de senere skal have en erhvervsuddannelse eller en universitetsuddannelse. Det giver dem nogle muligheder. De sodavandsbesøg, som vi nogle gange ser i brobygningen rundt omkring, er ikke en god løsning.

Hvordan skal man så gribe det an?

Det er vigtigt, at det, der sker i udkolingen i forhold til at kunne vælge, indeholder en reel aktivitet. Og der skal ske en efterbearbejdning, så den unge får reflekteret over den konkrete læring, der har været. Jeg hører nogle gange fra de unge: "Så havde vi brobygning, og det var sådan set spændende nok, og så havde vi tysk tirsdag morgen." Der er ikke

“
Der skal ske en efterbearbejdning, så den unge får reflekteret over den konkrete læring, der har været.

en refleksion over det, de har oplevet, og det, de fik ud af det. Om det var en vej, de syntes var spændende, og om “det var måske noget for mig” eller måske netop ikke. “Hvad lærte jeg om mig selv og min motivation? Hvad er jeg god til?” Læringen skal sættes i system.

Kan man gøre noget for at sætte mere skub i samarbejdet?

Det synes jeg bestemt, at man kan. De nye kommunale ungeenheder skal påtage sig at koordinere samarbejdet mellem skolerne. De vil få det tætteste samarbejde med folkeskolerne, og derfor vil de også være de nærmeste til at få samarbejdet etableret. Jeg har selvfølgelig også nogle ønsker til det politiske niveau om at stille krav om det, men man kan sagtens gå i gang på det lokale niveau allerede nu.

Jeg hører også fra folkeskolerne, at de gerne vil længere i denne her retning. De er med på, at det ikke kun vil være til gavn for erhvervsuddannelserne, men også for den almindelige undervisning, så alle elever får et bedre udbytte. Og her tænker jeg, at der

er brug for, at nogle kan koordinere. Så er jeg sikker på, at både folkeskolerne og erhvervsskolerne vil tage fat og være det udførende led.

I kommunerne er der ikke altid et en-til-en-match mellem folkeskoler og erhvervsskoler. Det kan være en udfordring. Nogle kommuner har mange erhvervsskoler, andre ingen, og erhvervsskolernes opland af folkeskoler varierer meget fra kommune til kommune. Så det er et noget kaotisk landskab på begge sider, og nogle skal sørge for, at samarbejdet kommer op at stå. Det vil fremover være de kommunale ungeenheder, der er mest oplagt til at tage initiativ til, formalisere og koordinere dette samarbejde.

Kan du nævne nogle gode eksempler på sådan et samarbejde?

Der er mange gode eksempler rundt omkring, men udfordringen er, at det fortrinsvis er projekter. Jeg savner lidt, at man får udviklet en mere generel metode, specielt i forhold til at sikre, at de unge får en erfaring, som de kan bruge videre frem.

“

De nye kommunale ungeenheder skal påtage sig at koordinere samarbejdet mellem skolerne.

Det fungerer bedst, når skolerne har lavet fælles forløb. Et eksempel er erhvervsskolen Hansenberg. Her har man lavet et teknologicenter, hvor man har inviteret nogle udskolingslærere ind for at udvikle nogle lidt længere forløb. Undervisningen foregår på erhvervsskolen, og der er en værkstedsassistent til stede til at hjælpe, men det er folkeskolelærerne selv, der underviser deres elever. Så man lægger folkeskoleundervisningen ud på erhvervsskolen og bruger nogle af de ressourcer, der er dér. Undervisningen bliver praksisorienteret, og eleverne får fornemmet stemning og miljø på erhvervsskolen, men samtidig får de den undervisning, de skulle have haft i forvejen, og som de har rigelig brug for.

Jeg ser også et stort potentiale i at udvikle nogle flere valgfag, som kan inspirere de unge til at vælge en erhvervsuddannelse. De kunne udvikles sammen med folkeskolen eller ungdomsskolen, som jo også arbejder med overgangen. I valgfagene skal eleverne så præsenteres for nogle forskellige fagområder på erhvervsskolen, men de skal også

have nogle kompetencer med hjem. Det kan fx være et bevis for, at de kan reparere en cykel eller tegne i 3D eller udarbejde en lille forretningsplan. Så får de den oplevelse, som en erhvervsuddannelse er: at man får nogle konkrete kompetencer ud over at læse og regne. At man *kan* noget særligt, dét er det smukke ved erhvervsuddannelserne, og det kan man godt vise konkret i det små. “Jamen hov, jeg kunne noget med det her!” Så tror jeg, at vi kunne inspirere nogle flere til at gå den vej.

Kan I aflæse effekten af nogle af de projekter, du nævner her, fx flere eller mere motiverede ansøgere til erhvervsuddannelserne?

Nej, det foregår desværre lidt sporadisk, fordi det er i projekter, der ikke bliver målt på. Så det kan vi simpelthen ikke. Selvom der er mange erfaringer rundt omkring.

I den forbindelse vil jeg gerne rose Brug for alle unge (BFAU) for at gøre meget ud af at forankre og institutionalisere de metoder, der er blevet udviklet og brugt i projekterne.

Har du et godt råd til vejlederne og lærerne?

Sæt jer sammen, og gå i gang! Det er ikke nødvendigt at vente på, at der bliver bevilget penge eller lavet lovgivning. I virkelighedens verden er der rigtig mange muligheder for at gå i gang. Det behøver ikke koste oceaner af ressourcer, og man vil få rigtig mange positive resultater ud af at intensivere samarbejdet og udvikle noget nyt.

Nogle af de unge, det kan være svært at rumme i den almindelige folkeskole, kan fungere meget bedre, hvis de indimellem er ude at lave noget anvendelsesorienteret. Og det gælder også de mere boglige – man kan godt være boglig og samtidig have krudt bagi.

Jeg oplever også, at lærerne er enige i, at der er et potentiale i samarbejdet. Både i folkeskolen, ungdomsskolen og erhvervsskolerne – og med vejlederne som en central spiller. ■

“Du tog lige 10 meter”

Personlige og sociale udfordringer hindrer alt for mange unge i Skive i at få uddannelse og job. Så vejledernes tætte samarbejde med skolerne i Skive om netværksgrupper har som ambition at opbygge ‘livsmestre’ og løse små problemer, før de vokser sig store, ved at lappe cykler, snakke om konfirmation og finde mod til at klatre.

Af Annette Haugaard, journalist

LEA ER IKKE PÅ toppen, og hun skal i hvert fald heller ikke derop i dag. Pigegruppen fra syvende årgang på Brårup Skole er ellers på vej til Resen Hallens ti meter høje klatrevæg med farverige greb, hvor de skridt for skridt skal føje styrke og mod til deres beskedne selvværd. Men Lea vil ikke klatre. Heller ikke selvom Marie forsigtigt siger: “Jeg er da også skrækslagen, men jeg glæder mig alligevel. Det er ligesom med en rutsjebane, at det er fedt bagefter.”

I byen ved Limfjorden er det svært at være uden for, for mange børn og unge i Skive klarer sig så godt, at det kaster en ekstra grå skygge på dem med mindre succes. Fire ud af ti i 8. klasse bliver ikke erklæret uddannelsesparate, og hver sjette mellem 18 og 25 år er hverken i job eller uddannelse. UU Skive bruger derfor Undervisningsministeriets projekt Brug for alle unge (BFAU) til at udbrede sit arbejde til langt mere end at hjælpe unge med at vælge imellem at blive tømrer eller tandlæge. Alle kommunens folkeskoler har fået netværksgrupper for de mest sårbare udskolings elever, og det tætte samarbejde mellem vejledere, pædagoger og lærere gør hverdagen lettere ikke bare for de unge, men også for skolerne.

“Vi påtager os en opgave relativt langt fra vejledning i uddannelse, fordi vi statistisk ved, at den største udfordring for kommunens mange unge på offentlig forsørgelse ikke er faglige, men personlige og sociale problemer. De føler sig helt grundlæggende uden for, men det må aldrig blive et ‘aleneprojekt’ at mestre livet. Vi tror på, at unge bliver mere livsduelige og robuste, når de får et netværk med jævnaldrende, og når lærerne får indblik i, at private udfordringer også påvirker matematikundervisningen. Flere skoleledere oplever, at netværksgrupperne betyder, at der står færre elever foran kontoret om morgenen, som har brug for at snakke,” siger leder af UU Skive, Henry Hansen.

Ventil for de marginaliserede

Et stort net med harpiksplettede bolde vidner om, at Resen Hallen hver eftermiddag bliver befolket af den type unge, som er

en af forklaringerne på, at der er behov for netværksgrupper.

“Dem, man kunne kalde kernesunde håndboldpiger og -dreng, klarer sig godt i skolen, har venner og fritidsinteresser, men de har måske også svært ved at forestille sig, at nogen har alvorligt ondt i livet. Vores unge slås med udfordringer, der rækker langt ud over kærestesorg og almindelig teenageknas med forældrene, og når de oplever, at det kører for de fleste jævnaldrende, føler de sig marginaliserede. De har en oplevelse af at være alene i verden om at mistrives, være ensomme eller komme fra hjem, hvor far og mor skændes, er syge eller har et misbrug,” siger vejleder Irene Hulsrøj, der også er projektleder på UU Skives BFAU-indsats.

Så selvom klassefællesskaber er det bedste netværk for børn og unge, er der brug for andre konstruktioner til dem, der falder uden for normen og enten ikke dukker op til undervisningen, gemmer sig bag stilhed i timerne eller larmer for at fremkalde ekstra opmærksomhed.

“Det naturlige netværk i skolen slår ikke altid til, for flere af de unge er kantede og ikke altid lige sjove at være sammen med. Nogle mangler helt basale sociale kompetencer og opdragelse, andre savner blot voksne og jævnaldrende, som kan guide og lytte til deres tvivl og tanker. De har gavn af at opdage, at andre også synes, det er noget møg at være i skole hver dag til klokken 15, eller sætter musik i ørerne for at undgå at høre, når bølgerne går højt derhjemme. Netværksgrupperne er en ventil, hvor man kan få luft og føle sig hørt, forstået og genkendt,” siger Irene Hulsrøj.

Fra navlepilleri til buffer for lærerne

I dag er det så normalt med netværksgrupper på skolerne, at de færreste tager notits af, at elever eller klassekammerater forlader timerne hver tredje uge for at bruge tid på andet end tysk, dansk og geografi. Men sådan har det ikke altid været. Da UU Skive etablerede de første netværksgrupper, mødte de forbehold eller ligefrem modstand.

“Nogle var med det samme med på idéen. Andre mente lidt firkantet sagt, at eleverne hellere skulle have besked på at komme ind i kampen, knokle med de svære regnestykker og holde op med at være så mærkelige. De undrede sig over, at man blev belønnet med

hygge, varm kakao og det, man opfattede som navlepilleri, i skoletiden,” siger Irene Hulsrøj.

Det var problematisk, for det er primært udskolingslærere, der foreslår elever til netværksgrupperne ved skoleårets start, så i stedet lod UU Skive det gode eksempel brede sig fra positivt indstillede skoler, hvor lederne bakkede op om idéen.

“Der er jo ingen grund til at gøre det sværere for sig selv end nødvendigt. Vi begyndte at samarbejde med skoleledere, lærere og pædagoger, der på forhånd var optaget af trivsel, og efterhånden fik vi ambassadører på lærerværelserne, som kan fortælle den gode historie om, at netværksgrupper også er en hjælp til lærerne,” siger Irene Hulsrøj.

“Som klasselærer kan det være svært at løfte opgaven med elever, der har brug for meget opmærksomhed. Nogle trives godt med at spørge ind til det svære, andre er måske bange for at åbne op for gråd og uoverstigelige problemer, så vi er en buffer, der har tid til at tage hånd om nogle af de forhindringer, der gør det svært at fokusere på sin skolegang.”

Skolesamarbejde afbøder problemer

Det er ikke bare UU Skive, der står bag netværksgrupperne. De etableres altid i tæt samarbejde mellem en vejleder og en lærer eller pædagog, som skolen finansierer. Det giver fælles ansvar og bred viden om eleverne.

I Resen Hallen ved klatrevæggen tager pædagog Henrik Bollesen Nielsen sig af

“**Den største udfordring for kommunens mange unge på offentlig forsørgelse er ikke faglige, men personlige og sociale problemer.**”

Henry Hansen, leder af UU Skive.

dagens aktivitet, imens vejleder Hanna Bertelsen Bitsch og pædagog Annette Bruun Brogaard tilsyneladende ikke laver så meget andet end at servere juice og kiks for at holde gejsten oppe. Men de har øje for de små betydninger, som et blik eller en henkastet bemærkning rummer. De kan flytte smalltalk om pigernes konfirmation i weekenden til en snak om, at mor og far skændtes til festen, og at det var ærgerligt ikke at måtte fejre blå mandag med de andre fra klassen. For de voksne kender pigerne i netværksgruppen ret godt. Annette Bruun Brogaard har som pædagog fulgt flere af dem, siden de som små gik i SFO, og i dag kan hun som ansat på skolen dagligt holde øje med, hvem der går alene, hvem der ryger i totterne på hinanden eller har brug for at fortælle om stort og småt på gangen.

“

Som klasselærer kan det være svært at løfte opgaven med elever, der har brug for meget opmærksomhed.

Irene Hulsrøj, vejleder.

“Jeg har en tillid til pigerne og kender ofte deres historie, så jeg kan oversætte deres situation for klasselæreren, som primært oplever dem i timerne. Det betyder, at vi kan sætte ind med hjælp langt hurtigere end før, der var så tæt et samarbejde med skolen,” siger Annette Bruun Brogaard.

Det samme oplever pædagog Henrik Bollesen Nielsen, der også har en drengegruppe sammen med vejlederen på Brårup Skole. “Vi opdager problemer, før de udvikler sig til det store skrald. At man stjæler en knallert, bliver gravid for tidligt eller udvikler en psykisk lidelse. Vi kan være med til at polstre de unge, så de kan tage fra og lande lidt blødere, fordi vi løser en masse hverdagsproblemer, som ellers bremser dem i at leve et normalt ungdomsliv,” siger han.

Selvforvaltning baner vej for kloge valg

Trivsel fylder meget i netværksgrupperne. Både i det store og det små. Pigerne på Brårup Skole har eksempelvis snakket om HPV-vaccine, og hvorfor det er vigtigt at vælge sin første sexpartner med omhu, mens drengene både har talt om lockout og lært at lappe cykler, så det ikke er en hindring for at gå med aviser eller komme i praktik. Men uddannelse er også på dagsordenen. Vejleder Hanna Bertelsen Bitsch arbejder eksempelvis med styrkekort og bygger fremtidsdrømme i legoklodser med drengene og pigerne.

“For mig er overskriften ‘Selvforvaltning’. Vi styrker både direkte og indirekte deres personlige og sociale kompetencer, som mange falder på ved parathedsvurderingen, og som er alfa og omega for, at de kan træffe fornuftige valg i livet generelt og få adgang til en ungdomsuddannelse. Vi kan hjælpe dem med at vende deres tanker om, så de også får øje på deres ressourcer, og give dem

en erfaring med at have relationer og betyde noget for nogen,” siger hun.

Skældud og irettesættelser er derimod ikke en metode, Hanna Bertelsen Bitsch benytter. Hun taler hellere om, hvordan andre oplever det, når nogle bøvsrer til julefrokosten eller griner med sidemanden, imens en anden i gruppen fortæller sårbart om at miste en pårørende.

“Mange får helt sikkert at vide derhjemme, at de skal opføre sig ordentligt, men de har måske ikke et familieliv, hvor de i praksis oplever, hvordan man er sammen med andre eller spiser i fællesskab. Vi kan udnytte vores frirum til ikke at vurdere de unge, men i stedet guide dem til at tage hensyn til andre. Vi har kun to regler i grupperne: Man skal behandle hinanden ordentligt, selvom man måske ikke er bedste venner, og man har tavshedspligt om det, vi taler om. Det overholder de, fordi alle har noget i klemme,” siger hun.

Grænser flyttes med lavmælt støtte

De fleste piger har nu været på klatrevæggen i Resen Hallen. Nogle havde prøvet det før og kravlede hjemmefant op, andre blev efterhånden inspirerede og tog mod til sig, men Lea er endnu kun blevet overtalt til at mærke, hvordan det er at have sikkerhedsudstyret på. Ingen gør et større nummer ud af det.

“Lad mig lige spænde det rigtigt,” siger Henrik Bollesen Nielsen og får Lea hen til væggen, så han kan forbinde rebet som en

livline mellem sig selv og hende via hallens loft, mens de får hver deres sele om mave og lår.

“Du skal ikke ræse af sted. Du skal bare tænke på det næste skridt. Sæt din højre fod på det gule udspring.”

Hans lavmælte og handlingsanvisende instruktion indkapsler, at man i det nordvestjyske ikke altid behøver tale direkte om problemer og følelser, når man kan registrere svedige håndflader og rystende hænder.

“Klatring er jo bare et arbejdsredskab, der giver mig mulighed for at komme så tæt på eleverne, at jeg kan mærke, om de har det svært. Uanset om det skyldes højdeskræk eller er udtryk for helt andre problemer, kan man komme rundt om det og alligevel få fat i problemerne ved at flytte grænser og styrke selvtilliden,” siger Henrik Bollesen Nielsen.

Lea siger stadig ikke noget. Hun griber med hænderne på væggen og sætter fødderne på hvert sit udspring. De andre piger råber opmuntrende hendes navn i kor, indtil hun med fast stemme siger “Nej!” Ikke for at sige fra, men for at kunne koncentrere sig om at høre ruten mod loftet, som Henrik Bollesen Nielsen taler frem. Få sekunder senere er hun målrettet nået helt til tops.

“Du tog lige ti meter!” siger han og firer Lea ned. Hun høster klap på skulderen og siger smilende: “Det var faktisk let.” ■

Elevernes navne er anonymiseret.

DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Uddannelsesvalg?

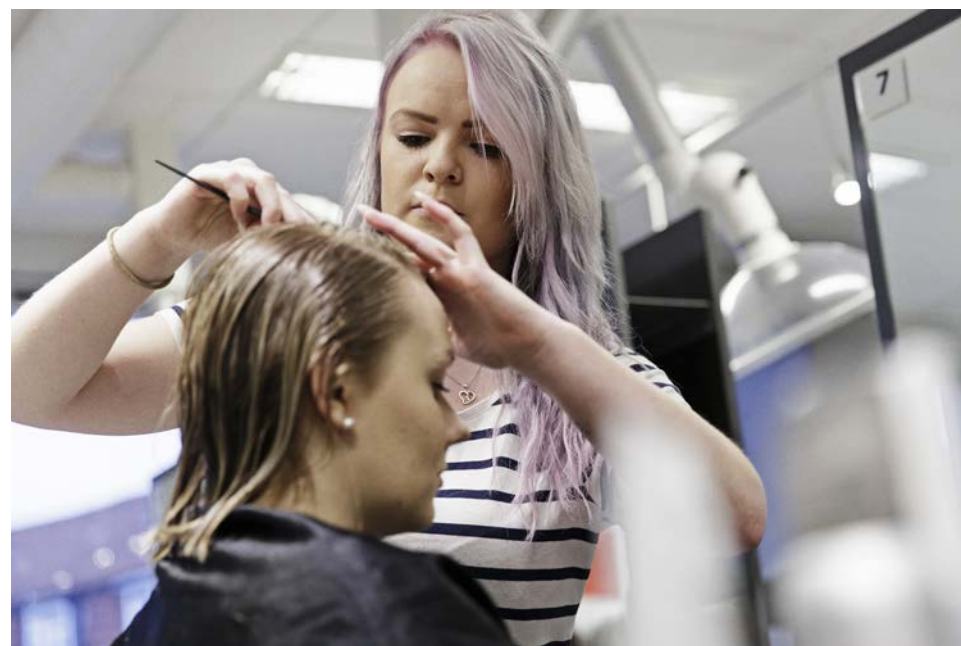
“I 9. klasse syntes jeg bare, at det var alt for ... når det endelig var, at man snakkede om, hvad man skulle næste år, så var det ... forhastet – det gik hurtigt. Så snakkede man om det, og så skulle man finde ud af, hvilke steder man ville besøge og inden en vis periode. Det kan være meget stressende, når man ikke ved, hvad man vil. I 9. klasse syntes jeg, det fyldte det hele, for jeg havde ingen idé om, hvad jeg ville.”

Mathias, 16 år, Nibe

Fælles mål i samarbejdet

I København har UU og erhvervsskolen NEXT arbejdet sammen om at forbedre brobygningen til ungdomsuddannelserne. Det har resulteret i et godt forløb med masser af læringsmuligheder for eleverne.

Af Karina Meinecke

SAMARBEJDET MELLEM UU København og erhvervsskolen NEXT udsprang af et ønske om at kvalificere brobygningen. UU og ungdomsuddannelserne er afhængige af hinanden, når det drejer sig om at skabe gode brobygningsforløb, fordi UU står for forberedelsen og efterbehandlingen, mens ungdomsuddannelsen står for selve forløbet.

I et karriereforløb for elever, der var vurderet ikke-uddannelsesparate i 8. klasse, brugte vi metoder som gruppevejledning, uddannelsesdage på NEXT og karrierelæring. Det skulle klæde eleverne på til at deltage i brobygningsforløb med størst muligt udbytte. Samtidig fik vi mulighed for at afprøve nogle metoder, der kunne bringes videre i vores daglige arbejde.

Deltagelse i projektet under Brug for alle unge (BFAU) gav os to år. Det betød, at vi fik mulighed for at blive klogere undervejs og rette til, hvilket vi synes er meget relevant i et udviklingsarbejde.

Det første år foretog de enkelte medarbejdere størstedelen af planlægningen hver for sig. Vejlederne planlagde gruppevejledningen, og underviserne på NEXT planlagde uddannelsesdagene. Vi holdt møder, hvor vi talte om projektet, men vi gik ikke i detaljer med fælles planlægning og mål. Forløbet blev udmærket, men vi ønskede noget mere. Vi ville skabe en større sammenhæng mellem det, der skete 'hjemme i vejledningen', og det, der skete på ungdomsuddannelsen. Vejlederne havde været med eleverne på ungdomsuddannelsen, og det ønskede vi at fortsætte med, da det er relationskabende og giver mulighed for at tale med eleverne uden for vejlederkontoret.

Andet år valgte vi derfor at involvere UU-vejlederne og underviserne på NEXT mere i planlægningen, blandt andet for at give dem større ejerskab over forløbet. Det skete blandt andet gennem en fælles forberedelsesdag for medarbejderne, hvor der blev skabt et fælles mål og en forståelse for hele forløbet, frem for kun for den del af forløbet, den enkelte selv skulle stå for. Det fælles mål skulle tænkes ind i både gruppevejledningen og dagene på NEXT.

På den fælles dag var der mulighed for at få et indblik i hinandens tanker omkring

brobygning og det at introducere til en uddannelsesretning, hvilket var meget givtigt og med til at sætte rammen for den videre planlægning. Dertil kom erfaringerne fra året forinden, hvor eleverne blandt andet havde efterlyst mere viden om uddannelserne og en snak med elever på NEXT om deres valg og erfaringer med uddannelsen. Det var tydeligt, at begge parter var interesserede i at lave et godt forløb med stort udbytte for eleverne.

Men samtidig var det også tydeligt, at vi normalt mødte eleverne på forskellige tidspunkter i processen: Vejlederne taler med eleverne før og efter, og underviserne taler med dem under selve brobygningsforløbet. Det vigtige her er, at vores fælles erfaringer har været med til at skabe ny viden hos hinanden. Viden, der kan bruges til at skabe et forløb af tilpas længde og med et optimalt indhold. Samtidig er det også motiverende at vide, at man som fx underviser på en ungdomsuddannelse bidrager til en længere proces for den unge, og at man får et indblik i, hvad denne proces kan indeholde.

Der er ingen tvivl om, at mødet mellem faggrupperne og den tid, der blev investeret i det, var med til at skabe et godt forløb med masser af læringsmuligheder for eleverne. Det tager tid at samarbejde, men det er godt givet ud. Jeg tror, det er en vigtig investering, som vi gerne gentager, både sammen med NEXT, men også gerne sammen med andre uddannelsesinstitutioner, der ønsker, at vi ser på de muligheder, der ligger i at planlægge forløb til eleverne i fællesskab. ■

“Det tager tid at samarbejde, men det er godt givet ud.”

KARINA MEINECKE
UU-vejleder i UU København. Læreruddannet med en diplomuddannelse i uddannelse-, erhvervs- og karrierevejledning.

Samarbejde på tværs
Fakta om emnet

Samarbejde og ledelse

Et samarbejde behøver ikke at indebære store organisationsændringer og nye kontraktforhold. Det kan have en mere uformel karakter, hvor parterne kontakter hinanden, når der opstår situationer, hvor det kunne være godt at samarbejde.

CENTER FOR BOLIGSOCIAL UDVIKLING, 2016

Husk, at et tværfagligt samarbejde skal afspejles i hele organisationen. Det er ikke nok, at der skabes en god relation på medarbejderniveau. Ledelsen skal med for at skabe et stabilt fundament for samarbejdet.

CENTER FOR BOLIGSOCIAL UDVIKLING, 2016

Ledelsen skal legitimere, at der bruges ressourcer på et samarbejde, og sikre, at samarbejdskulturen udvikles i praksis. Omvendt har medarbejderne forpligtelsen til at klæde ledelsesniveauet på til at prioritere samarbejdet. Det kan blandt andet gøres ved at viderefordre de gode historier om, hvad der virker, og hvorfor det virker i det konkrete samarbejde.

CENTER FOR BOLIGSOCIAL UDVIKLING, 2016

“ DE UNGES STEMME

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Uddannelse og fremtid?

“Jeg kan godt mærke, at jeg ikke er så klog, som jeg var før på grund af min depression, som påvirker min hukommelse. Jeg har fået det bedre, fordi der ikke har været pres på mig, så jeg har kunnet tage det i mit eget tempo og lige så stille. Jeg har følt et pres, især i forhold til de mundtlige eksamener. De har drillet og presset mig meget. Og så har jeg ikke vidst, hvad jeg ville, så det har ligesom også været ‘jamen, hvad skal jeg så?’ Nu ved jeg, at jeg skal tage en gymnasial uddannelse.”

Sandra, 17 år, Øster Hassing

Gode råd

fra projekterne

Der er meget god læring i projekterne under Brug for alle unge (BFAU). I Sønderborg har man indført overdragelsesmøder mellem vejleder, skolen, den unge og forældrene. Det har givet en bedre overgang fra 9. til 10. klasse. I Aalborg har ungevejledningen arbejdet sammen med PPR og ungdomsskolen om vejledningsindsatsen, som blandt andet har inddraget Facebook.

A

GODE RÅD OM OVERDRAGELSESMØDER VED OVERGANG TIL 10. KLASSE fra SØNDERBORG

UU Sønderborg har sat særligt fokus på overgangen fra 9. til 10. klasse med inddragelse af forældre, skole og andre professionelle. Et af tiltagene er et nyt koncept med overdragelsesmøder mellem vejleder, skole, den unge og forældrene. Desuden har man som noget nyt valgt, at 20 procent af de unge skulle beholde deres vejleder fra grundskolen i stedet for at skifte til en ny vejleder i 10. klasse. Dette for at mindske videtabet omkring den unge og få kontinuitet i vejledningen.

På overdragelsesmøderne har man brugt Vækstmodellen i kombination med

Værdi-/styrkekort. Forældrenes og de unges evaluering af møderne har været god. De har oplevet at blive hørt, og de har været glade for at få fokus på styrker i stedet for kun på det, der er svært.

Mødedeltagere

- Invitér trivselsmedarbejdere som fx skolefritidskoordinator med til mødet. De har den daglige føling med, hvordan de unge trives.
- Overvej, hvor mange fagpersoner der skal sidde med til mødet. Det kan være overvældende for den unge at skulle forholde sig til for mange nye voksne.
- Ring til forældrene og informér dem om mødet. Send herefter invitationen via e-Boks, og orientér om forløbet og deltagere i mødet. Så føler forældrene sig velkomne, de ved, hvad der skal ske, og er mere tilbøjelige til at møde op.

Det tværfaglige samarbejde

- Orientér lærerne personligt, fx på et medarbejdermøde, og i god tid før

overdragelsesmøderne. En mail og en folder om metoden er ikke nok.

- Afstem jeres forventninger med lærerne og de øvrige deltagende fagpersoner. Det giver det professionelle samarbejde bedre forudsætninger og vilkår.
- Hav regelmæssig kontakt mellem lærere og vejledere. Det understøtter, at I taler samme sprog og bedre kan hjælpe eleverne i den rigtige retning.
- Tænk overdragelsesmøderne ind i ressourcefordelingen ved det kommende skoleår for både lærere og vejledere. Det gør forberedelse og deltagelse i møderne legitimt.
- Lav en årsplan med tydelig rollefordeling mellem UU og skole, som alle kan vende tilbage til løbende for en afklaring af, hvem der gør hvad og hvornår.

Metoder og værktøjer

- Brug Værdi-/styrkekort med positive udsagn for at inddrage alle i samtalen og skabe et rum, hvor alle bliver hørt.

Kortene er også med til at skabe en positiv dialog om og med den unge.

- Afsæt som minimum 45 minutter, hvis I bruger vækstmodellen.

Videnopsamling

- Lad en kollega, der ikke deltager i mødet, fungere som observatør. Det giver god viden.
- Evaluér forløbet for at finde ud af, hvilke elementer der fungerer, og hvilke der ikke gør.
- Lad en vejleder, der ikke har deltaget, foretage evalueringen med elever og forældre. Så kan de udtale sig mere frit.

A

GODE RÅD OM UDVIDET SAMARBEJDE MELLEM PPR, VEJLEDERE OG LÆRERE FOR BØRN MED BEKYMRENDE HØJT FRAVÆR fra AALBORG

UU Aalborg har gennemført et samarbejdsprojekt sammen med PPR og en lærergruppe, der arbejder med børn og unge med et bekymrende højt fravær i deres ordinære skoletilbud og decide-rede skolevægrings elever, der i lange perioder ikke har deltaget i ordinært skoletilbud. Forløbet, der kaldes ENKA, foregår på institutionen Ung AUC, som er en del af den kommunale ungdomsskole. Det har omfattet blandt andet kollektiv vejledning, gruppevejledning og struktureret individuel vejledning. Indsatsen er blevet suppleret af digital vejledning via Facebook.

Forløbet har bidraget til, at alle unge får den vejledning, de er berettiget til, og at de oplever, at vejledningen giver mening for dem.

Forankring

- Indskriv vejledningsaktiviteterne i et årshjul for at få dem placeret på de relevante tidspunkter.

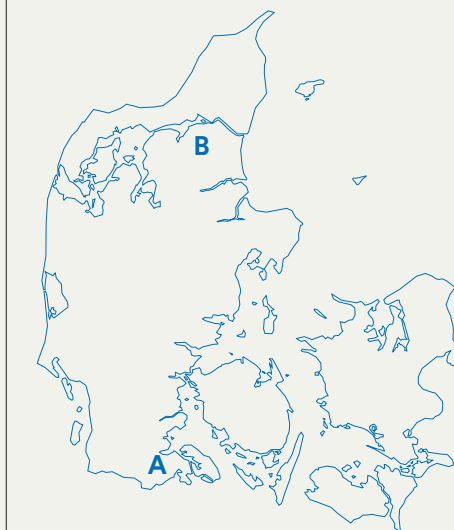
- Sørg for forankring gennem tværgående ledermøder og udvikling af en ny, fast praksis.
- Etabler en klar struktur på møderne for at sikre, at alle eksterne aktører kender dagsorden, indhold og formål.

Organisering

- Tilknyt en fast vejlederfunktion til kollektiv, gruppe- og individuel vejledning.
- Sørg for fokus på vejledningsindsatsen i hele forløbet, det vil sige både inden forløbet, undervejs og ved overgangen til uddannelse eller andet tilbud.
- Hæng en seddel op, hvor de unge kan komme med forslag og idéer til indhold.

Digital vejledning

- Inddrag vejledning via internettet for at sikre, at alle unge får den vejledning, de har ret til.
- Opret en lukket Facebook-gruppe til de unge.
- Sørg for, at de unge har mulighed for at stille spørgsmål via gruppen.
- Live-stream vejledningsaktiviteterne til den lukkede gruppe, så de unge, der ikke mødte frem, har mulighed for at følge med.
- Læg teasere på Facebook for at gøre de unge opmærksomme på vejledningssessionerne.

Det tværfaglige samarbejde

- Beskriv alle faser af samarbejdet i en overgangsmanual for at afstemme forventningerne til forløbet.
- Vær bevidst om fagprofessionernes forskellige roller i forhold til målgruppen. Beskriv samarbejdet: Hvem varetager hvilke opgaver?
- Deltag i konferencer og temadage på tværs af fagprofessioner for at få fælles afsæt og fælles ungesyn.

7

VÆKSTMODELLEN

- Vækstmodellen er en ramme for samtaler, der både skaber og rummer vækst.
- Vækstmodellen sætter fokus på det, der virker og går godt, på glæden og fremskridtene. Det giver mere overskud at tale om vanskeligheder i en positiv kontekst og med fokus på konkrete, positive og konstruktive forandringer.
- www.virker.dk/modeller-og-metoder/vaekstmodellen

7

STYRKEKORT

- Styrkekort er et sæt kort med positive udsagn. De kan bruges pædagogisk på forskellige måder til at styrke deltagerens selvtilid og selvforståelse.

Samarbejde på tværs s. 8-17

1 For en grundlæggende introduktion til tværprofessionelt samarbejde og en diskussion af det tredelte formål for samarbejde mellem professioner, se Andy Højholdt (2016). *Tværprofessionelt samarbejde i teori og praksis*. København: Hans Reitzels forlag.

2 Karriere ("career") er et internationalt anerkendt og besluttet begreb inden for vejledningsforskningen om menneskers livsbane. Artiklens definition af begrebet bygger på Rie Thomsens nordiske udgivelse (2014), hvor karrierekompetence handler om at forstå og udvikle sig selv i relation til liv, læring og arbejde.

3 Du kan læse mere om samarbejde i vejledningen i Bo Klindt Poulsen, Rie Thomsen, Rita Buhl og Ida André Hagmayer (2016). *Udsyn i udkolingen*. KL og DLF. Bogen og øvrigt materiale kan hentes gratis på www.vpt.dk/udsyn-i-udskolingen.

4 Definitionen af karrierebegrebet bygger på Rie Thomsen (2014). *Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv – Karrierevalg og karrierevejledning*. NVL og ELGPN. Oslo: NVL. Notatet kan hentes gratis på www.nvl.org/Content/Karrierekompetence-og-vejledning-i-et-nordisk-perspektiv.

5 Jonas Olofsson, Anders Lovén og Erik Delié (2017). *Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen*. Stockholm: Skolverket. Undersøgelsen kan hentes gratis på www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/studie-och-yrkesvagledning.

Fakta om emnet s. 17, 23 og 39

Fremtidens valg og vejledning. Inspirationsmateriale/Karina Meinecke og Mette Træden Pedersen. Region Hovedstaden m.fl., 2016.

Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? Om hverdagsliv, ungdomskultur og indsatser, der gør en positiv forskel/Noemi Katznelson, Helene Elisabeth Dam Jørgensen og Niels Ulrik Sørensen. Aalborg Universitet, Center for Ungdomsforskning, 2015.

Overgange mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Danmarks Evalueringsinstitut og Undervisningsministeriet, 2017.

Samarbejde mellem UU-vejledninger og boligsociale indsatser/Mette Fabricius Madsen, Helle Nielsen og Natasja Lund. Center For Boligsocial Udvikling, 2016.

Uddannelse løfter beskæftigelsen for ufaglærte unge markant/Mie Dalskov Pihl. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2017.

Projektoversigter s. 24-25

Pilotprojekter – Metodeudvikling via forskningscirkler. Indsats 2 – et samarbejde mellem BFAU og 15 UU-centre. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2017.

Vækstmodellen/Marianne Grønbech. Dafolo, 2017.

www.mi-life.dk

DE UNGES STEMMER

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ...
Uddannelsesparathedsvurderingen?

“Jeg har ikke haft en specielt stabil mødefremkomst i skolen siden 7. klasse. Så da jeg blev vurderet ikke-uddannelsesparat vidste jeg det godt. Jeg skulle have mere fokus på det faglige. Jeg var ude i rigtig mange ting, som ikke var godt for mig. Jeg var sammen med nogle, som var ældre end mig, røg hash, og kikkede bare ikke vildt godt med min klasse. Det kørte lidt af sporet, kan man sige. Jeg kunne ikke tænke på at møde op i skolen. Så fik jeg en SSP-kontaktperson og hun hentede mig om morgenen og kørte mig i skole. Det gjorde, at jeg kunne stå op og komme afsted.”

Naja, 9. klasse, Nexø

Du kan downloade dette og de tre øvrige temahæfter i serien Praksis & Perspektiv på Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk, eller på www.emu.dk. De trykte publikationer kan også rekvireres gratis via Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk. Du kan desuden finde mere information om Brug for alle unge og de forskellige indsatser i projektet på www.bfau.dk.

God fornøjelse